

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-19>

**VOLYN VISION OF THE LUBLIN TRIANGLE
AND THE THREE SEAS INITIATIVE**

**ВОЛИНСЬКА ВІЗІЯ ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКА
ТА ІНІЦІАТИВИ ТРИМОР'Я**

Bortnikova A. V.

*Doctor of Political Science, Professor,
Professor at the Department
of World History
Lesya Ukrainka Volyn
National University
Lutsk, Ukraine*

Бортнікова А. В.

*доктор політичних наук, професор,
професор кафедри всесвітньої
історії,
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
Луцьк, Україна*

Зміцненню міжнародних відносин з дружніми країнами значною мірою сприяють транскордонні регіональні об'єднання та ініціативи. Такими для України сьогодні є Люблінський трикутник й ініціатива Трьох морів або Тримор'я. Відносини України з країнами Центральної та Східної Європи набувають особливого значення в умовах офіційно задекларованого статусу стратегічного партнерства між окремими із них та спільних викликів, пов'язаних із гібридною агресією РФ проти нашої країни. До того ж, Україну та країни ЦСЄ об'єднують не лише спільна історія, європейські демократичні цінності та інтереси, а й відповідальність за майбутнє регіону, що упродовж останніх років перебуває в центрі подій глобальної політики.

Люблінський трикутник є формою сучасного безпекового регіонального договору, що виник у 2020 р. Його учасниками є Польща, Україна та Литва. Головною метою цього договору є зміцнення безпеки та співпраці між цими країнами. Ця ініціатива стала відповіддю на зростання загроз безпеці у регіоні. Основні напрями співпраці в рамках Люблінського трикутника включають в себе оборонну сферу, енергетику, економіку та культурні відносини. Зокрема, країни долучилися до спільних тренувань своїх військ для підвищення обороноздатності регіону. Крім того, вони спільно розвивають проекти з енергоефективності та відновлювальних джерел енергії. Ще однією важливою складовою Люблінського трикутника є підтримка демократії та прав людини. Країни активно співпрацюють у цьому напрямі, обмінюються досвідом та найкращими практиками. Важливим

аспектом їх відносин є також підтримка економічного зростання та розвитку між країнами, що сприяє загальному процвітання та стабільності на європейському континенті.

Люблінський трикутник, таким чином, відіграє важливу роль у зміцненні безпеки та співпраці у Центрально-Східній Європі. Цей договір створює основу для міцного партнерства між Польщею, Україною та Литвою, спрямованого на захист інтересів кожної країни та спільного процвітання регіону.

Партнерські відносини, що впродовж кількох десятиліть формувались між Україною, Польщею та Литвою, досягли своєї кульмінації після Помаранчевої революції. Саме ця подія ознаменувала створення тристоронньої Міжпарламентської асамблеї (МПА) Верховної Ради України, Сейму ЛР й Сейму та Сенату РП. Ця інституція стала виразником позицій Литви та Польщі щодо врегулювання та подолання внутрішньополітичної кризи в нашій державі. Рішення про її створення прийняте під час зустрічі голів парламентів України, Польщі та Литви в травні 2005 р. в Луцьку, що й дало йому назву «Луцький трикутник» [1].

Установче засідання МПА відбулося в червні 2008 р. у Києві за участі парламентських делегацій на чолі з головою Верховної Ради України А. Яценюком, головою Сейму ЛР Ч. Юршенасом та маршалком Сенату РП Б. Борусевичем. Учасники засідання підписали статут та ухвалили тристоронню декларацію асамблеї. Задекларовано метою нової форми тристоронньої співпраці стало сприяння процесам демократизації в Україні, а також її європейській інтеграції. Пізніше, на десятій сесії МПА «Безпека. Розвиток. Демократія. Сильні разом», що відбулася 7–8 червня 2019 р. у Києві, створено Комітет із питань співробітництва в сфері безпеки, що значно посилює роль Польщі та Литви в досягненні цілей зовнішньої політики України.

Однак, зовнішні виклики глобалізації, військові конфлікти, політична і економічна нестабільність спонукали Україну, Литву та Польщу шукати нові шляхи для вирішення нагальних проблем. Тому, заснування 28.07.2020 р. нового формату співпраці країн Центральної та Східної Європи Польщі, Литви та України – «Люблінський трикутник», про що повідомили Міністри зовнішніх справ цих країн Я. Чапутович, Л. Лінкявічус і Д. Кулеба, є цілком логічним. Ця угода свідчить про обрання спільного вектору подальших дій держав-засновників платформи у безпековій та економічній сферах: торгівлі, інвестиційній діяльності, інфраструктурних проєктах, туризмі тощо.

В межах цього альянсу 2014 р. було створено Литовсько-польсько-українську бригаду імені Великого гетьмана Костянтина Острозького (скор. *ЛитПолУкрбриг*; *LITPOLUKRBRIG*; лит. *Lietuvos-Lenkijos-Ukrainos brigada*; пол. *Brygada litewsko-polsko-ukraińska*). Протокол про наміри щодо створення бригади був підписаний ще у листопаді 2009 р.

Ініціатива Трьох морів або Тримор'я – це міжнародна економічно-політична платформа співпраці, що об'єднує 13 країн Європейського Союзу, розташованих поблизу Балтійського, Чорного й Адріатичного морів. Україна є партнером-учасником Тримор'я. Інтереси Волині на III об'єднавчому Конгресі місцевого самоврядування Мережі регіонів Трьох морів, що відбувся в травні 2023 р. у Любліні, представляли голова Волинської обласної ради Г. Недопад, очільник Шацької територіальної громади С. Карпук, ректорка Луцького національного технічного університету І. Вахович та перша проректорка ЛНТУ Н. Ковальчук.

Учасників об'єднавчого форуму особисто привітав Президент Польщі А. Дуда. Він вкотре запевнив, що Україна і її народ і надалі отримуватимуть усебічну підтримку. Під час тематичних дискусій представники України та країн ЄС визначилися із перспективами розвитку мережі Тримор'я шляхом поглиблення співпраці за п'ятьма напрямками: економічна співпраця, інфраструктура, цифровізація, охорона довкілля, наука та освіта.

«Волинь має потужний потенціал для розвитку, бо ми – регіон з високими позиціями на агроринку та зручною і розгалуженою транспортною інфраструктурою, в тому числі і на кордоні з ЄС. Нам є що запропонувати практично по кожному з визначених перспективних напрямків. Участь у Конгресі місцевого самоврядування мережі регіонів трьох морів – це сигнал усім країнам-учасникам про те, що ми хочемо співпрацювати з європейськими партнерами, готові вчитися та залучати новий досвід», – підсумував очікування від участі у форумі Г. Недопад [2].

Черговий конгрес ініціативи Трьох морів відбувся на початку червня 2024 р. У його роботі вже традиційно взяв участь голова Волинської обласної ради Г. Недопад, а також очільник Ковельської райради В. Шворак та Ковельський міський голова І. Чайка. Програма Конгресу 2024 р., що вже вчетверте проходив у Любліні, включав дебати регіонів, дискусії про культуру, цікаві проєктні майстер-класи, а також платформу для молодих лідерів та інноваторів.

Традиційно конгрес доповнював й економічний форум. У контексті поточних геополітичних умов, війни, що триває в Україні, а також розпочатого процесу вступу до ЄС, під час дебатів регіонів було визначено пріоритети співробітництва регіонів – це охорона здоров'я і навколишнього середовища, енергетична та продовольча безпека, побудова системи ефективного державного управління, збільшення участі громадян в суспільному житті.

Під час панельної дискусії, присвяченій темі посилення залученості громадянського суспільства до покращення якості життя мешканців та економічного зростання, голова Волинської обласної ради Г. Недопад зосередився на викликах, з якими сьогодні стикаються місцеві громади в Україні. «Загалом вони зводяться до дисбалансу потреб і можливостей, це стосується як сектору економіки, так і сфери надання муніципальних послуг. На економічну активність впливає не лише міграція населення, але й мобілізація, проте життєво важливо наповнювати бюджети і внутрішній ринок. При тому, що через військовий стан обсяги місцевих бюджетів суттєво “схудли”, і діють законодавчі обмеження використання цих коштів, потреби у громадах, через ту ж таки війну, зростають. Стосуються вони насамперед безпекових питань, збереження спроможностей критичної інфраструктури, відновлення зруйнованих об'єктів, піклування про внутрішньо переміщених осіб та соціального захисту найуразливіших категорій громадян. До останнього варто віднести і ветеранську політику, яка включає потребу у різних видах реабілітації та інтеграції у громади тих, хто повертатиметься з війни», – перелічив основні виклики голова обласної ради.

Він також зазначив, що в таких умовах міжнародне співробітництво не тільки в двосторонньому вимірі, а також у регіональних багатосторонніх форматах та у рамках проєктів, що реалізуються за рахунок коштів програм ЄС, є важливим інструментом для підтримання економічного, культурного та суспільно-політичного розвитку громад і регіонів, а також формування готовності до викликів, які ставить перед Україною майбутнє членство в Європейському Союзі [3].

Отже, в умовах реально діючих Люблінського трикутника та ініціативи Тримор'я є всі підстави вважати, що досвід європейських країн-членів ЄС у напрямі імплементації форм, механізмів діяльності та стандартів Європейського Співтовариства та забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку буде адаптовано Україною значно ефективніше. Водночас перемога над зовнішнім ворогом, низка політичних та економічних проблем України складно вирішені без

участі та прихильного ставлення міжнародних організацій та окремих держав, і передусім – країн Центрально-Східної Європи. Відповідно важко переоцінити потенціал цієї тристоронньої угоди для розуміння того, що він принесе Україні.

Література:

1. Луцький трикутник. *Віче*. Луцьк. 2015. № 11. С. 6–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_11_4 (дата звернення: 10.02.2025).
2. Григорій Недопад взяв участь у конгресі Тримор'я. 17.05.2023. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2023/grygorij-nedorad-vzyav-uchast-u-kongresi-trymorya/> (дата звернення: 12.02.2025).
3. Ініціативи Трьох морів: визначено пріоритети співробітництва. 13.06.2024. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2024/inicziatyvu-troh-moriv-vyznachenno-priorytety-spivrobitnyctva/> (дата звернення: 12.02.2025).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-20>

PUBLIC OPINION OF THE POPULATION OF UKRAINE TOWARDS DEMOCRATIC VALUES DURING WARTIME

СТАВЛЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ДО ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ПЕРІОД ВОЄННОГО ЧАСУ

Valevskyi O. L.

*Doctor of Science
in Public Administration,
Senior Researcher
National Institute for Strategic Studies
Kyiv, Ukraine*

Валевський О. Л.

*доктор наук з державного
управління, провідний науковий
співробітник
Національний інститут
стратегічних досліджень
м. Київ, Україна*

Українці підтримують демократичні цінності облаштування суспільства та їхній розвиток, попри певні обмеження суспільно-політичного життя, що притаманні воєнному часу і які були запроваджені відповідно до чинного законодавства. Дані останніх